

Smjernice za društveno uključivo i sudioničko donošenje odluka

Ovo je lako razumljiv dokument o Smjernicama za društveno uključivo i sudioničko donošenje odluka koje se zovu „O nama s nama”

Ovo su Smjernice za društveno uključivo i sudioničko donošenje odluka.

Ove Smjernice pisane su na lako razumljivom jeziku.

Smjernice su upute kako nešto treba raditi.

Ove smjernice govore nam **kako donositi odluke u nekom gradu, općini ili županiji.**

Zato naše Smjernice govore da donošenje odluka treba biti društveno uključivo i sudioničko.

Uključivo je nešto što uključuje sve ljude, a obavezno one koji imaju invaliditet.

Sudioničko znači da svi ljudi koji žele mogu u nečemu sudjelovati.

To znači da donošenje odluka u gradovima, općinama i županijama i u državi

treba **uključivati sve ljude**, ne samo političare.

Odluke koje se donose u **gradu, općini ili županiji** u kojoj živimo važne su za sve nas.

Te odluke utječu na život svih građana.

Način na koji se donose te odluke za sada često nije društveno uključiv.

To znači da u donošenju odluka mnogi ljudi ne mogu sudjelovati. Često su to osobe s invaliditetom, jer ne mogu vidjeti, čuti ili razumjeti odluke ili ne mogu doći tamo gdje se odlučuje.

Način na koji se donose te odluke za sada često nije sudionički.

Na primjer, ponekad ljudi koji vode gradove, općine i županije, pa i državu,

pitaju građane i udruge za njihovo mišljenje, ali kada saznaju to mišljenje, ne uzmu ga u obzir.

U njemu često ne mogu sudjelovati ni drugi građani ni udruge.

Kada ljudi nisu uključeni i ne mogu sudjelovati u donošenju odluka, ili se njihov glas ne čuje, tada se neće znati koji su njihovi problemi i potrebe.

Tako se grad, općina ili županija neće pobrinuti za njihove **probleme i potrebe**.

Ali tako ni drugi ljudi u zajednici neće znati koji su njihovi problemi i potrebe.

Tako oni **ne mogu ostvariti svoja prava.**

Ako ljudi ne ostvare svoja prava, i ako misle da nikog ne zanimaju njihovi problemi,

oni neće vjerovati onima koji su na vlasti.

Moguće je da zbog toga neće htjeti ni glasati na izborima .

Moguće je i da će misliti da oni nisu važni u svom društvu i da ništa ne mogu promijeniti.

Kako se to ne bi događalo,

ljudi koji su na vlasti trebaju **suradivati**

sa svim građanima i udrugama.

Ljudi koji su na vlasti trebaju uvijek **pitati za mišljenje**

one koji nisu na vlasti.

Trebaju pitati građane, udruge i stručnjake o njihovim problemima i potrebama.

Ljudi koji su na vlasti trebaju

pomoći građanima da riješe svoje probleme,

zadovolje svoje potrebe

i ostvare svoja prava.

Uvod

U Hrvatskoj živi puno osoba s invaliditetom.

Na svakih 20 ljudi,
3 ih ima nekakav invaliditet.

**U Hrvatskoj na svakih 20 osoba,
3 su osobe s invaliditetom.**

U Hrvatskoj ima i puno djece s teškoćama u razvoju.

Na svakih 10 djece,
1 ima neku teškoću u razvoju.

**Na svakih 10 djece,
1 ima teškoće u razvoju.**

Postoji puno dokumenata u svijetu, u Europi i u Hrvatskoj, koji kažu da moramo **posebno štititi prava** osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju.

Moramo štititi njihova prava kako bi oni mogli **sudjelovati** u svemu u čemu sudjeluju i drugi ljudi.

To znači da mogu ići u školu, kod liječnika, da se mogu zaposliti i baviti svim drugim aktivnostima.

Ali osobe s invaliditetom još uvijek **ne mogu ostvariti sva svoja prava** jednako kao i drugi ljudi.

Još uvijek imaju **problema** kada im treba liječnik, ili kada idu u školu.

Još uvijek im je teško naći posao ili se baviti sportom ili kulturom.

Još uvijek im je teško **sudjelovati** u donošenju važnih odluka.

Osobe s invaliditetom **često imaju manje novaca** od drugih ljudi.

Često ne mogu sudjelovati u aktivnostima.

To se zove **diskriminacija osoba s invaliditetom**.

Često drugi ljudi misle da su osobe s invaliditetom manje vrijedne ili da nisu jednako sposobne kao i svi ostali.

To su **predrasude**.

One su jako štetne za sve ljude, a najviše za one najslabije, poput osoba s invaliditetom.

Štetne su jer se ne temelje na istini i činjenicama.

Ljudi imaju predrasude jer ne poznaju osobe s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju

i jer ne znaju dovoljno o tome što oni mogu.

Hrvatska ima **Pravobranitelja za osobe s invaliditetom**.

To je osoba koja **pazi da nitko ne krši prava**

osoba s invaliditetom

i djece s teškoćama u razvoju.

Donedavno je posao pravobranitelja radila Anka Slonjšak.

Ona je rekla da u Hrvatskoj postoji

puno situacija

kada se krše prava osoba s invaliditetom.

Osobe s invaliditetom često se teško kreću izvan svoga doma.

Često ne mogu koristiti toalet ili dizalo.

Često se ne mogu same kretati ulicom.

Često ne mogu obavljati same različite svakodnevne poslove, kao što je odlazak u trgovinu ili kod liječnika.

Često se ne mogu družiti s drugim ljudima.

Pravobraniteljica kaže da je jako važno

da gradovi, općine i županije

paze da osobe s invaliditetom

imaju iste mogućnosti kao i svi drugi ljudi.

Projekt “Za(VRT)imo za inkluziju zajedno!” želi pomoći da se ti problemi riješe.

Ovaj projekt želi pomoći

da u gradovima, općinama i županijama

osobe s invaliditetom i djeca s teškoćama u razvoju

imaju iste mogućnosti kao i drugi ljudi.

Ovaj projekt želi pomoći

da građani u Puli i Vukovaru,

kao i osobe s invaliditetom i roditelji djece s teškoćama u razvoju,

više sudjeluju u donošenju odluka

u svojoj zajednici.

Ovo su **preporuke** gradovima, općinama i županijama

kako poboljšati ovu situaciju.

Preporuke su prijedlozi

što bi trebalo napraviti.

Jako je važno da što više ljudi bude uključeno

u donošenje odluka.

Jako je važno da se u donošenje odluka

uključe i osobe s invaliditetom i

roditelji djece s teškoćama u razvoju.

Što treba napraviti (Preporuka)	Zbog čega to treba napraviti (Objašnjenje)
<p>Gradovi, općine i županije trebaju dogovoriti plan u kojem piše kako će paziti da osobe s invaliditetom imaju ista prava kao i svi drugi ljudi.</p>	<p>Ovaj plan preporučila je i Anka Slonjšak, koja je donedavno bila Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom.</p> <p>Taj plan može pomoći da osobe s invaliditetom i djeca s teškoćama u razvoju u svakom gradu, općini i županiji imaju ista prava kao i svi drugi.</p> <p>U tom planu treba pisati što će se sve napraviti, kada će se to napraviti, tko je zadužen za koji zadatak i kako ćemo znati da su zadaci izvršeni te koliko je novaca potrebno da se sve napravi.</p>

Što treba napraviti (Preporuka)

Svi važni **dokumenti i informacije** koje imaju gradovi, općine i županije moraju biti **dostupni i pristupačni** što većem broju ljudi.

Zbog čega to treba napraviti (Objašnjenje)

Ako građani ne znaju da se u gradu, općini ili županiji donosi neka odluka, onda ne mogu ni sudjelovati u odlučivanju.

Ovo su stvari koje treba napraviti:

Internetske stranice gradova, općina i županija i svih njihovih ustanova i tvrtki trebaju biti **prilagođene** osobama s invaliditetom.

Treba ih prilagoditi različitim vrstama invaliditeta.

Na primjer, treba postaviti **video** na kojem se informacije daju na **znakovnom jeziku** za osobe koje ne čuju.

Sve važne **dokumente** treba prevesti na **lako razumljiv jezik**.

Svi važni **dokumenti i informacije** koje imaju gradovi, općine i županije moraju biti **dostupni i pristupačni** što većem broju ljudi.

Sve dokumente treba snimiti kao **govor** za osobe koje ne vide čitati.

Isto to treba napraviti i sa dokumentima **o kojima se tek odlučuje.**

Tako svi mogu reći **što misle** o tim odlukama.

Svi važni **sastanci i sjednice** u gradu, općini i županiji na kojima se donose odluke važne za sve ljude moraju biti u **prostorima koji su pristupačni.**

To znači da u taj prostor mogu doći osobe koje se teško kreću same, bez tuđe pomoći.

Na svim tim sastancima treba biti **tumač znakovnog jezika** za osobe koje ne čuju.

Svi **dokumenti** na tim sastancima moraju biti takvi da ih svatko može pročitati.

Svi važni dokumenti i informacije koje imaju gradovi, općine i županije moraju biti dostupni i pristupačni što većem broju ljudi.

Moraju postojati kao snimka govora za one koji ne vide i ne čuju i na lako razumljivom jeziku.

Svi se važni sastanci moraju **prenositi putem interneta** da ih svatko može pratiti.

Sve dokumente o kojima se odlučivalo u gradu, općini ili županiji treba **prilagoditi osobama s invaliditetom.**

Treba **početi** sa prilagodbom onih dokumenata koji su posebno **važni za osobe s invaliditetom.**

Nakon toga treba prilagoditi i sve ostale dokumente.

Svi važni dokumenti i informacije koje imaju gradovi, općine i županije moraju biti dostupni i pristupačni što većem broju ljudi.

Važne dokumente treba dati građanima i **napisane na papiru**.

To je zato što nemaju svi ljudi internet ili ga ne znaju koristiti.

Na primjer, ne znaju ga koristiti stariji ljudi.

I ti dokumenti na papiru trebaju biti **prilagođeni** osobama s invaliditetom.

Sve odluke koje su važne za građane treba **javno izložiti**.

To znači da se **pozovu svi ljudi** koji to žele

da dođu poslušati

što predlaže grad, općina ili županija.

Onda ti ljudi **mogu reći što misle o tome**.

I ta izlaganja moraju biti **prilagođena** svim ljudima.

Građanima treba dati **jednostavne obrasce**

u koje mogu napisati što misle o odlukama koje se donose.

Te obrasce građani mogu poslati gradu, općini ili županiji poštom ili e-mailom.

Što treba napraviti (Preporuka)

Zbog čega to treba napraviti (Objašnjenje)

Gradovi, općine i županije trebaju **stalno pozivati građane** koji u njima žive **da se uključe u donošenje odluka.**

Građani i gradovi, općine i županije trebaju postati **partneri.** To znači da trebaju **suradivati i poštivati jedni druge.**

Gradovi općine i županije trebaju **pozvati građane** koje zanima neka tema **da se uključe u donošenje odluka.**

To treba napraviti čim se u gradu, općini ili županiji počne **razmišljati** o nekoj odluci.

Gradovi, općine i županije trebaju pozvati i **stručnjake** da kažu što oni misle o nekoj odluci. Stručnjaci su ljudi koji puno znaju o nekom problemu.

Gradovi, općine i županije trebaju napraviti **povjerenstva za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom.**

Gradovi, općine i županije trebaju **stalno pozivati građane** koji u njima žive **da se uključe u donošenje odluka.**

Građani i gradovi, općine i županije trebaju postati **partneri.** To znači da trebaju **suradivati i poštivati jedni druge.**

Povjerenstvo je manja grupa ljudi koji o nečemu odlučuju.

U tom povjerenstvu moraju biti i osobe s invaliditetom i roditelji djece s teškoćama u razvoju, putem udruga koje ih predstavljaju.

To je preporučila i Anka Slonjšak, koja je bila pravobraniteljica za osobe s invaliditetom.

Osobe s invaliditetom, roditelji djece s teškoćama u razvoju i udruge koje ih predstavljaju moraju reći što misle o svim odlukama koje su važne za građane.

To mogu reći **na različite načine** ali važno je da uvijek budu uključeni u donošenje odluka.

I svi drugi građani i udruge koje ih predstavljaju trebaju biti uključeni u donošenje odluka koje su za njih važne na različite načine.

Gradovi, općine i županije trebaju stalno pozivati građane koji u njima žive da se uključe u donošenje odluka.

Građani i gradovi, općine i županije trebaju postati partneri. To znači da trebaju surađivati i poštivati jedni druge.

Važno je da se odabere onaj način **suradnje** koji je **najbolji za građane**.

Gradovi, općine i županije ne smiju odabrati način suradnje koji je građanima pretežak ili u njemu mogu sudjelovati samo neki ljudi.

Gradovi, općine i županije mogu osnovati više povjerenstava i o drugim temama, na primjer o poljoprivredi, zaštiti okoliša, prometu.

Povjerenstva se nekada zovu i radne skupine.

U njih treba pozvati udruge i stručnjake koje dobro poznaju temu.

Gradovi, općine i županije stručnjake i udruge mogu pitati za njihovo mišljenje i na druge načine.

Na primjer, mogu im dati da ispune upitnike, mogu ih čuti i vidjeti na javnim događajima i sastancima.

Ne moraju nužno osnovati radne skupine.

Ali, moraju ih često pitati što misle i uvažiti njihovo mišljenje.

Što treba napraviti (Preporuka)

Gradovi, općine i županije trebaju **građane naučiti** kako mogu **sudjelovati u odlučivanju**.

Građane treba naučiti što je to **proračun**, što je **plan nabave**, što je **plan savjetovanja s javnošću** i druge stvari koje su važne za donošenje odluka.

Zbog čega to treba napraviti (Objašnjenje)

Gradovi, općine i županije moraju se pobrinuti da građani lako i jednostavno mogu doći do svih važnih dokumenata.

Moraju i **objasniti** što koji dokument znači i čemu služi i što se iz njega može saznati.

Svi važni dokumenti u gradu, općini ili županiji trebaju biti **dostupni** na istom mjestu na internetskim stranicama. Na tom mjestu trebaju biti i dokumenti **tvrtki** (kao što je vodovod i slično) i **ustanova** (kao što su škole, kazalište i slično).

Gradovi, općine i županije trebaju građane naučiti kako mogu sudjelovati u odlučivanju.

Građane treba naučiti što je to proračun, što je plan nabave, što je plan savjetovanja s javnošću i druge stvari koje su važne za donošenje odluka.

Po jedan put svake godine

gradovi, općine i županije trebali bi pozvati građane i **objasniti** im **sve važne dokumente i odluke**

koje su donijeli.

To bi trebale napraviti i tvrtke (kao što je vodovod) i ustanove (kao što su škole i kazalište).

Na ove sastanke gradovi, općine i županije trebaju pozvati i **udruge**.

Važno je da pozovu udruge koje predstavljaju osobe s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju.

Što treba napraviti (Preporuka)

Zbog čega to treba napraviti (Objašnjenje)

Gradovi, općine i županije trebaju pitati građane što misle o **prostornim planovima** i **proračunu**.

Prostorni plan je dokument u kojem piše gdje se nešto može graditi, gdje su hoteli i stanovi, gdje su parkovi i igrališta, a gdje ćemo se rekreirati, gdje raditi i gdje će biti ceste.

Proračun je dokument u kojem piše na što će se gradu, općini ili županiji potrošiti novci.

Što treba napraviti (Preporuka)	Zbog čega to treba napraviti (Objašnjenje)
<p>Gradovi, općine i županije trebaju u planu savjetovanja s javnošću prikazati kada će pitati građane za mišljenje o prostornim planovima i proračunu.</p>	<p>Plan savjetovanja s javnošću je dokument. On pokazuje građanima i udrugama kada će grad, općina i županija o nečemu odlučivati.</p> <p>Taj plan nastaje zato što građani imaju pravo na informacije i povezano pravo na sudjelovanje u odlučivanju.</p> <p>Ponekad gradovi, općine i županije ne kažu kroz plan savjetovanja s javnošću kada će odlučivati o proračunu ili prostoru. Gradovi, općine i županije obično se ne savjetuju s građanima i udrugama o predloženom proračunu ili kada odlučuju da će donijeti ili promijeniti neki prostorni plan.</p> <p>Ovim im Smjernicama predlažemo da to čine.</p>

Što treba napraviti (Preporuka)

Gradovi, općine i županije trebaju javiti građanima putem e-maila ili na neki drugi način

kada se i kako mogu uključiti u donošenje odluka,

o svim dugim stvarima koje rade općine, gradovi i županije ili njihove tvrtke i ustanove a koje su važne za građane.

Zbog čega to treba napraviti (Objašnjenje)

Grad, općina ili županija može ljudima **poslati poruku e-mailom** ili im javiti na neki drugi način kada se donose neke odluke koje su važne za građane.

Mogu ljudima javiti i da planiraju sječu stabala, da će negdje u njihovom susjedstvu nešto graditi i raditi.

Svatko se može javiti gradu, općini ili županiji da želi **primati te informacije**.

Što treba napraviti (Preporuka)

Zbog čega to treba napraviti (Objašnjenje)

Gradovi, općine i županije moraju građane pitati imaju li neke **prijedloge** ili se na nešto **žele požaliti**.

Građani moraju znati na koji e-mail ili na koju adresu mogu gradu, općini ili županiji poslati neki svoj prijedlog ili se na nešto požaliti.

Gradovi, općine i županije moraju građanima i udrugama **odgovoriti** na njihov e-mail ili pismo.

O projektu

“Za(VRT)imo za inkluziju zajedno!” je projekt koji se bavi time da djeca s teškoćama u razvoju, njihovi roditelji i osobe s invaliditetom u Puli i Vukovaru ne budu isključena iz društva.

Projekt se bavi uključivanjem u društvene vrtove. Projekt se bavi i time kako osobe s invaliditetom i roditelji djece s teškoćama u razvoju mogu sudjelovati u donošenju odluka koje su za njih važne.

Projekt se bavi i time kako da gradovi, općine i županije bolje slušaju što građani i udruge imaju za reći i tome što je za njih važno.

U ovom projektu organizirale su se uključive vrtlarske radionice u društvenim vrtovima.

Organizirale su se i različite druge aktivnosti.

U ovom projektu napravljena je i Metoda za planiranje društvenih vrtova.

U ovom projektu napravljene su i ove Smjernice za donošenje odluka.

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**

Izdavač

Udruga Zelena Istra
Gajeva 3, 52100 Pula, Hrvatska
Tel. i fax: +385(0)52-506-065
ured@zelena-istra.hr
www.zelena-istra.hr

Autorica izvornog teksta: Dunja Mickov (Zelena Istra)

Naslov izvornog teksta:

Smjernice za društveno uključivo i sudioničko donošenje odluka

Prilagodba teksta prema Europskom standardu za izradu lako razumljivih informacija:

Vanja Marković (Škola za odgoj i obrazovanje - Pula)

Naslov: Ovo je lako razumljiv dokument o Smjernicama za društveno uključivo i sudioničko donošenje odluka

Provjera razumljivosti informacija:

David Janko (učenik Škole za odgoj i obrazovanje - Pula)

Lektura: Nina Brnić (Zelena Istra)

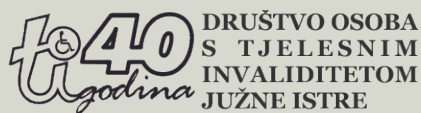
Grafičko oblikovanje: Vjeran Juhas

Graf: Vjeran Juhas, Zelena Istra

Projekt: Za(VRT)imo za inkluziju zajedno!

Nositelj projekta: Zelena Istra

Partneri: Društvo osoba s tjelesnim invaliditetom južne Istre, Udruga žena Vukovar, Udruga roditelja djece s poteškoćama u razvoju Vukovarski leptirići, Škola za odgoj i obrazovanje - Pula, Gimnazija Pula, Sveučilište Akureyri, Island

© Europski logo za lako razumljive materijale: Inclusion Europe.
Više informacija na:
www.inclusion-europe.eu/easy-to-read

Ovo djelo je dano na korištenje pod licencom [Creative Commons Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/) pod istim uvjetima 4.0 međunarodna.

Projekt „Za(VRT)imo za inkluziju zajedno!“ je podržan kroz Fond za aktivno građanstvo, sredstvima Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Izrada ovog materijala omogućena je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova. Sadržaj ovog materijala isključiva je odgovornost Udruge Zelena Istra i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.